

UNIVERZITA KARLOVA PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK VEDOUCÍHO PRÁCE

Téma práce : Nepřímé pachatelství

Autor : Filip Mavrov

Vedoucí diplomové práce : JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.

Oponent : JUDr. Martin Richter, Ph.D.

Rozsah práce : 60 stran

Datum odevzdání práce : červen 2024

1. Charakteristika tématu: *Principem nepřímého pachatelství je úmyslné spáchání trestného činu prostřednictvím další osoby odlišné od pachatele, která sama není za tento trestný čin odpovědná nebo je odpovědná jen částečně. Tato nepřímým pachatelem užitá osoba se označuje jako živý nástroj. Z hlediska nároků na řešitele jde o složitější diplomní úkol, který vyžaduje velmi důkladné znalosti trestního práva hmotného a podrobné studium zejména starších literárních pramenů, které svojí formou nebývají pro kandidáty vždy snadno přístupné. V předložené práci se autorovi úspěšně podařilo přiblížit vývoj zkoumaného institutu a kriticky zhodnotit platnou právní úpravu i aplikační praxi.*

2. Hodnocení po formální a obsahové stránce: *Autor volil tradiční rozvržení tématu nepřímého pachatelství, které je založeno na systematické důvodů trestní neodpovědnosti tzv. živého nástroje. Podrobně a zdařile je zpracován historický vývoj institutu, který dlouhou dobu probíhal pouze na úrovni právní teorie, aniž by mu odpovídala pozitivní úprava v trestním zákoně. Autor zkoumá důvody, proč nebyla koncepce nepřímého pachatelství odbornou veřejností všeobecně přijímána a podrobně se zamýšlí nad její spojitostí se zásadou akcesority účastenství. Diplomant hledá původ konstrukce nepřímého pachatelství v době účinnosti rakouského trestního zákona z roku 1852. Zejména rozebírá ustanovení § 5 o spoluvinících a účastnících zločinů. Mezi představiteli právní nauky té doby považuje za zásadní názory Fr. Storcha, jenž se zabýval případy, kdy pachatel přiměl jiného ke spáchání trestného činu násilím nebo k trestnému činu navedl osobu nepřičetnou. Autor správně vyzdvihl a porovnal navzájem si oponující názory Jaroslava Kallaba a Josefa Prušáka. Zmiňuje mimo jiné tvrzení o zbytečnosti nepřímého pachatelství pro případ odmítnutí akcesorní povahy účastenství. Výklad autora je cenný i pro současné pochopení tzv. vlastnoručních deliktů, resp. původu tohoto pojmu v diskusi starší nauky. Vysoce hodnotím přehledné a srozumitelné shrnutí názorů meziválečných autorů, včetně A. Miříčky. Navazují výklady týkající se trestního zákona z roku 1961 a postupného prosazení nepřímého pachatelství v právní nauce a rozhodovací praxi. Autor se zde zabývá detailně problematikou pachatelství a účastenství, přičemž se opírá o klasická díla Vl. Solnaře.*

Autor zasvěceně vykládá postavení živého nástroje. Vychází z rozlišení mezi situací, kdy živý nástroj nejedná vůbec a konstelací, kdy jedná nezaviněně nebo bez specifického úmyslu, jenž zákon pro spáchání daného trestného činu požaduje. Autor se zabývá otázkou obsahu úmyslného zavinění nepřímého pachatele, které musí zahrnovat jak úmysl spáchat trestný čin prostřednictvím jiné osoby, tak i skutečnost, že tato osoba není sama trestně odpovědná. Právě tento druhý požadavek zavinění diplomant ve shodě s jinými autory označuje za slabinu institutu: své výhrady ilustruje na případech, kdy má být živým nástrojem mladistvý, který není trestně odpovědný z důvodu

nedostatku rozumové či mravní vyspělosti. Autor poukazuje na složitost posouzení takové otázky nejen pro laiky, ale i pro znalce (v trestním řízení zkoumají duševní stav a osobnost mladistvého dva znalci). Podobně autor poukazuje na konstelace, kdy nepřímý pachatel jen obtížně může předvídat další sled událostí. S tím souvisí také jinde autorem analyzovaný problém excesu živého nástroje, včetně situací, kdy na tento exces vztahovala nedbalost nepřímého pachatele.

Po formální stránce je předložená práce na velmi dobré úrovni. Autor spolehlivě ovládá odborný jazyk a je s to v něm vyjádřit i složité právně dogmatické teorie. Předností práce je dobrá znalost starší české trestněprávní literatury. Autor se ovšem neomezil na studium klasických děl právní nauky (Storcha, Kallaba, Miříčku, Solnaře atd.), nýbrž pracoval i s názory současných mladých autorů (úvahy J. Provazníka). Poznámkový aparát je veden řádně.

3. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě: Diplomant může během ústní obhajoby shrnout své kritické výhrady k platné právní úpravě nepřímého pachatelství. Potřebujeme taxativní výčet případů nepřímého pachatelství nebo nám stačí obecná definice? Jaký je názor kandidáta na konstelace, kdy je „živý nástroj“ trestně neodpovědný z důvodů hmotněprávní exempce?

Dále může autor odpovědět na jednu z následujících otázek:

Jak řešíme nepřímé pachatelství „naruby“, kdy např. čtrnáctiletý navedl k trestnému činu patnáctiletého?

Co když hlavní pachatel neví, že oběti znásilnění je teprve 17 let, ale návodce to věděl?

Lze spáchat nepřímé pachatelství za situace, kdy je pachatel toliko srozuměn s eventualitou, že osoba, kterou podnítil k zakázanému jednání, nebude např. pro omyl trestně odpovědná?

Co když se obviněný A opil na kuráž, aby ve stavu nepřičetnosti spáchal trestný čin. V tomto stavu jej potkal obviněný B, který v něm vzbudil rozhodnutí spáchat jiný trestný čin, který A ve střízlivém stavu neplánoval. Jak posoudíme trestní odpovědnost osoby B?

4. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě. Doporučuji k obhajobě.

5. Navržený klasifikační stupeň: 1(výborně)

V Praze dne 11. září 2024

JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.
vedoucí diplomové práce